

**ტრანსნაციონალური კორპორაციების როლი
ი.წ. სამხრეთის ქვეყნების განვითარებაში.
ქანისი: ჩინური კორპორაციები აფრიკაში**

**სალომე ონიანი, ზურა გამთენაძე,
თამთა კავლელაშვილი,**
თსუ, ბაკალავრიატის მე-3 და
მე-4 კურსის სტუდენტები.

რეზიუმე

ტრანსნაციონალური კორპორაციები დღევანდელ მსოფლიოში სულ უფრო მზარდი გავლენით სარგებლობენ. მსოფლიო პოლიტიკის გლობალიზაციასთან ერთად იზრდება იმ მოქალაქეებისა და მთავრობების წილი, რომლებიც უკმაყოფილებას გამოთქვამენ ასეთი ტიპის ორგანიზაციების მიმართ და მათ სახელმწიფო სუვერენიტეტის შელახვაში ადანაშაულებენ. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა გასული საუკუნის სამოცდაათიანი წლებიდან ტენ სიაოფინის მეთაურობით თანდათან გადადის საბაზრო ეკონომიკაზე, თუმცა სახელმწიფოს როლი მაინც დიდია ამ ქვეყნის ცხოვრებაში. ბოლო ათწლეულია ჩინური ტრანსნაციონალური კორპორაციები გაიზარდნენ, გაძლიერდნენ და რეგიონულ აქტორებად ჩამოყალიბდნენ, რომელთაც ძალუძთ ამა თუ იმ რეგიონზე ძლიერი ზეგავლენის მოპოვება. სტატიაში აღწერილია იმ რეგიონული კორპორაციების საქმიანობა და მათი ხასიათი, რომლებიც ორიენტირებულნი არიან განვითარებად ქვეყნებზე, უშუალოდ კი აფრიკის კონტინენტზე. დეტალურადაა აღწერილი მათი დადებითი და უარყოფითი შედეგები აფრიკული სახელმწიფოებისა და მოსახლეობის ცხოვრებაზე.

საკვანძო სიტყვები: ტრანსნაციონალური კორპორაციები, რესურსების ათვისება, ჩინეთის ეკონომიკა, საერთაშორისო ვაჭრობა, მოსახლეობის კეთილდღეობა.

შესავალი

გლობალური ეკონომიკური პროცესებისადმი თვალის მისაღწევნებლად და იმ დინამიკის შესასწავლად საჭიროა ამ პრო-

ცესებში ჩართული აქტორების ანალიზი, რომლებიც ქმნიან და ზეგავლენას ახდენენ ეკონომიკურ პროცესებსა და გლობალურ მოვლენებზე. აღნიშნული საკითხის მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე საინტერესოდ მივიჩნიეთ ყურადღება გაგვემახვილებინა ტრანსნაციონალური კორპორაციების ფენომენზე, უშუალოდ კი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში არსებულ მსხვილ კორპორაციებზე, რომლებიც უკვე ჩართულნი არიან გლობალურ ეკონომიკურ თამაშში და საკუთარ სიტყვას ამბობენ პლანეტაზე მიმდინარე პროცესებზე. სტატიაში დახასიათებულია განვითარებად ქვეყნებში არსებული ჩინური კორპორაციები და აღწერილია მათი სამოქმედო საშუალებები-რამდენად თანასწორ რეჟიმში მოქმედებენ ჩინური კომპანიები აფრიკის კონტინენტზე, რა შეიტანეს მათ ღარიბი, ჩამორჩენილი ქვეყნების ყოველდღიურ ცხოვრებაში? ეს ის ძირითადი თემებია, რაზეც გამახვილებული იქნება სტატიაში ყურადღება, ამავდროულად ჩინური კორპორაციებისა და განვითარებადი ქვეყნების ურთიერთობა საინტერესოა ბოლო პერიოდში განვითარებული ჩინეთ-საქართველოს ურთიერთობებით, მათზე დაკვირვება და კომპანიების მოქმედების ზოგადი ხასიათის აღწერა საინტერესო იქნება მკითხველთათვის და სამომავლოდ შესაძლოა გასათვალისწინებელიც.

ძირითადი ნაწილი

საერთაშორისო ეკონომიკური სისტემა საინტერესო ფენომენია, რომელიც ბევრნაირად იყოფა, დღესდღეობით ის შედგება საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებისგან, ასევე ტრანსნაციონალური კორპორაციებისგან, რომელთა სიმდიდრე წლიდან წლამდე იზრდება, მათი გავლენა კი უკვე აღემატება ბევრი სახელმწიფოს, ამის გარდა საერთაშორისო ეკონომიკური სისტემის დაყოფის მხრივ ამერიკელი ეკონომისტი ჯოან სპირო გვთავაზობს სამი შემადგენელი ქვესისტემის გამოყოფას, ეს დაყოფა არის პირობითი, რათა გაგვიმარტივდეს მსოფლიო ეკონომიკური პროცესების ახსნა. პირველი არის დასავლეთის ქვესისტემა, რომელშიც შედიან მსოფლიოში ყველაზე მაღალგანვითარებული კაპიტალისტური ქვეყნები, რომლებიც ერთმანეთთან მჭიდროდ

არიან დაკავშირებული უამრავი ეკონომიკური კავშირით. მეორეა აღმოსავლეთ - დასავლეთის ქვესისტემა, რომელიც დღეს ფაქტობრივად აღარ არსებობს, ე.წ. სოციალური ბანაკის დაშლისა და მისი წევრების უმრავლესობის საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის გამო. ეს იყო გეგმიურ ეკონომიკისა და საბაზრო ეკონომიკის მქონე ქვეყნების ქვესისტემა. მესამე და ჩვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი არის ჩრდილოეთ - სამხრეთის ქვესისტემა. მისი ძირითადი მახასიათებელი არის ის, რომ შეინიშნება მკვეთრი დაპირისპირება და დაქვემდებარება ე.წ. განვითარებად და განვითარებულ ქვეყნებს შორის, მათ შორის არსებობს ძალზე განსხვავებული განვითარების დონე. სამწუხაროდ, ეს სხვაობა კიდევ უფრო ღრმავდება. დაქვემდებარება ანუ უთანასწორო ეკონომიკური ურთიერთობები და ბაზრის კონიუნქტურის მიმართ ძალზე განსხვავებული მგრძნობიარობა მკვეთრად შესამჩნევია ამ ქვესისტემაში.

დაქვემდებარებას აქვს სხვადასხვა ფორმა, პირველ რიგში ეს გამოიხატება ვაჭრობაში, განვითარებადი სახელმწიფოების უმრავლესობა მცირე, არატყევადი შიდა ბაზრის მქონეა და დიდად არიან დამოკიდებულნი „ჩრდილოეთის ქვეყნების“ მძლავრ შიდა ბაზრებზე. მათი მოსახლეობის მაღალ მსყიდველობით უნარზე. ამის გამო „სამხრეთის“ ქვეყნები ფაქტობრივად სრულად არიან დამოკიდებულნი განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მდგომარეობაზე. იმდენად დიდია მათი დამოკიდებულება ამ მხრივ, რომ თუ «სამხრეთის» ქვეყნები ვერ მოახერხებენ ძირითადი საქსპორტო პროდუქციის გაყიდვას, მოხდება მათი ეკონომიკური მდგომარეობის მკვეთრი გაუარესება და შესაძლოა, კატასტროფამდეც კი მივიდნენ.

დაქვემდებარების თეორიის მიხედვით საერთაშორისო სავაჭრო (FAთთ) და სავალუტო-საფინანსო (ბრესტონ - ვუდის) სისტემა არახელსაყრელი აღმოჩნდა განვითარებადი ქვეყნებისთვის, ხელი შეუწყო ისედაც განვითარებული ქვეყნების აღმავლობას, მეორენი კი უფრო რთულ მდგომარეობაში ჩააგდო. გაერო-ს ლათინური ამერიკის ეკონომიკური კომისიის ექსპერტებმა და მეცნიერებმა, რომელთა ლიდერი არგენტინელი რაულ პრებიში

იყო, ახალი ეკონომიკური წესრიგის მოთხოვნების იდეოლოგიას დაუდო სათავე. მათი აზრით, განვითარებადი ქვეყნები დიდად არიან დამკიდებულნი ექსპორტზე და შესაბამისად ბაზრის კონიუქტურაზე, ამიტომ, მათი მდგომარეობის გამო, გარკვეული შეღავათები უნდა გაენიოთ განვითარებული ქვეყნების მხრიდან.

რაც შეეხება მარქსიზმს, იგი წარმოიშვა, როგორც მერკანტილიზმზე რეაქცია. ის უარყოფს ლიბერალიზმის შეხედულებებს. მარქსისტები თვლიან, რომ განვითარებული სახელმწიფოები ეფექტურად იყენებენ თავიანთ ეკონომიკურ და პოლიტიკურ უპირატესობას, გავლენას ახდენენ განვითარებად სახელმწიფოებზე და საერთაშორისო ეკონომიკურ სისტემას იყენებენ საკუთარი ინტერესების დაკმაყოფილებისთვის. ექსპლუატირებული, ეკონომიკურად ჩამორჩენილი ქვეყნები, რომლებიც ძირითადად გლობალურ სამხრეთში მდებარეობენ, ვერ ვითარდებიან და კიდევ უფრო ღარიბდებიან, რადგან კაპიტალისტური სისტემა ხელს უწყობს ძლიერს და ამონებს სუსტს.

ტნკ-ები ახალი ფენომენი არაა მსოფლიო ეკონომიკაში, მაგრამ გლობალიზაციის ეპოქაში ისინი განვითარდნენ და ახალი მნიშვნელობაც შეიძინეს. ისინი ჭეშმარიტად ტრანსნაციონალურ, უსაზღვრებო, უეროვნებო და უსახელმწიფო ორგანიზაციებად იქცნენ. ტნკ-ებს გააჩნიათ მრავალგვარი სტრუქტურა და მოიცავენ ყველა დარგს. რთულია ეკონომიკურად და პოლიტიკურად სუსტად განვითარებულმა ქვეყანამ გააკონტროლოს მრავალეროვნული კორპორაცია. ყურადღება უნდა გავამახვილოთ იმ ფაქტზეც, რომ ტნკ-ები მოქმედებენ არა ყველა ჩამორჩენილ ქვეყანაში, არამედ მათ მცირე ნაწილში იმის მიხედვით, რამდენად მომგებიანი იქნება მათთვის იქ მუშაობა. ტრანსნაციონალურ კორპორაციათა მოღვაწეობა განიცდო განვითარებადი სამყაროს ტერიტორიებზეც და დიდ გავლენას ახდენს იმგვარი ეკონომიკური სტრუქტურის ფორმირებებზე, რომლებიც უფრო მეტად შეესაბამება, უპირველეს ყოვლისა, თავად ტრანსნაციონალური კორპორაციების ინტერესებს. საწარმოო და მთელი სამრეწველო კომპლექსები დაკავშირებულია უპირველესად არა მოცემული ქვეყნის სამეურვეო სისტემასთან, არამედ იმ საწარმოებთან, რომლებიც შედიან

ტრანსნაციონალური კორპორაციის შემადგენლობაში მათი ადგილმდებარეობის მიუხედავად. ხდება ისეც, რომ ტრანსნაციონალური კორპორაციები განვითარებად ქვეყნებში ეროვნულ წარმოებას ართმევენ სამუშაო ძალის ყველაზე კვალიფიციურ ნაწილს და დეფიციტურ ნედლეულს. სარგებლობენ რა ადგილობრივ, კაპიტალის ბაზრის მომსახურებით, ტრანსნაციონალური კორპორაციები ახდენენ არაერთგვაროვან გავლენას განვითარებადი, «ჩრდილოეთის» ქვეყნების კვლავწარმოებით კავშირებზე, აყალიბებენ შრომის საერთაშორისო დანაწილების იმგვარ ტიპს, რომელსაც გარკვეული პირობების არსებობის შემთხვევაში შეუძლია მოახდინონ ამ ქვეყნებში ეკონომიკური და სოციალური ტრანსფორმაციის ხელშეწყობა. ხაზი უნდა გაესვას, რომ კორპორაციებისა და ფინანსური ინსტიტუტების კონკურენციის მიზანი მოგებაა და არა საბაზრო ეკონომიკის სტაბილურობა.

უწინარეს ყოვლისა, უნდა გაირკვეს თუ რატომ არის ლიბერალური ეკონომიკებისთვის დამახასიათებელი ტრანსეროვნული კომპანიები სოციალისტურ ჩინეთში. ჩინეთის სახელმწიფოს მესვეურები დროულად მიხვდნენ უზარმაზარი მოსახლეობისთვის სოციალიზმის შეუსაბამობას და დაიწყეს ეკონომიკური რეფორმები. ჩინეთის ეკონომიკამ განიცადა და დღემდე განიცდის ტრანსფორმაციის რამდენიმე ეტაპს. თავდაპირველი რეფორმები წარუმატებელი აღმოჩნდა, თუმცა, უკვე 90-იანებიდან მოყოლებული ეკონომიკური რეფორმების წარმატება ხელშესახები გახდა ჩინეთის მოსახლეობისთვის. სწორედ ამ პერიოდიდან იწყება კერძო თუ სახელმწიფო კომპანიების განვითარება და გაძლიერება, რამაც უკვე დეკადის შუა პერიოდში, კერძოდ 1996 წლისთვის, მოგვცა ორი ჩინური ტრანსნაციონალური კორპორაცია. ჩინური კორპორაციების სწრაფ ეკონომიკურ გაძლიერებას ძალიან შეუწყო ხელი პროდუქტებზე დიდმა მოთხოვნამ, რაც ჩინეთის უზარმაზარი მოსახლეობით იყო გამოწვეული.

„სოციალისტური საბაზრო ეკონომიკის“ შექმნას, როგორც ჩინეთის ეკონომიკას უწოდებენ, სტიმულს აძლევდა უზარმაზარი მოთხოვნა შიდა ბაზარზე, რაც დაეტყო კიდევ კორპორაციების რაოდენობის ზრდას. ამ უზარმაზარ „საშინაო“ სტიმულს დაე-

მატა „საგარეო“ სტიმულიც, რაც გამოწვეული იყო 2001 წლის 11 დეკემბერს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში განწევრიანებით. ჩინეთის განწევრიანებას მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაციაში მხარს უჭერდა აშშ, რადგან 1996-2001 წლებში ამერიკა-ჩინეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობები 100 მილიარდ დოლარზე მეტს წარმოადგენდა, განწევრიანების შემდეგ თავისთავად კიდევ უფრო გაიზრდებოდა. აღნიშნული ფაქტი ორივე ქვეყნის ინტერესებში იყო, თუმცა, განწევრიანების შემდეგ ჩინეთმა უფრო „მკაცრი“ პირობები მიიღო, ვიდრე სხვა განვითარებადმა ქვეყნებმა, რადგან, ფაქტობრივად, ჩინეთის ეკონომიკის თითქმის ყველა სექტორი დანყებულნი საბანკო სისტემიდან დასრულებული ტელეკომუნიკაციებით მთლიანად გაიხსნა უცხოური ინვესტიციებისთვის. ამ დროიდან მოყოლებული, ჩინური კერძო თუ სახელმწიფო ტრანსნაციონალური კორპორაციების როლი თითქმის 8-ჯერ გაიზარდა (2001 წელს 11 კორპორაცია, 2013 წელს 85).

ჩინური ტრანსნაციონალური კორპორაციების ასეთი სწრაფი ეკონომიკური გაძლიერება, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, განპირობებული იყო ჩინეთის უზარმაზარი მოსახლეობის მხრიდან თითქმის ყველა სახის პროდუქციაზე მზარდი მოთხოვნით, მაგრამ არსებობდა და არსებობს მეორე ფაქტორიც, რომელმაც ასევე დიდი როლი ითამაშა კომპანიების განვითარებაში, ეს არის იაფი მუშახელი. ცხოვრების მინიმალური სტანდარტები დაბალი იყო ჩინეთში, რაც თავისთავად იწვევდა მინიმალური ხელფასის დანევასაც, ეს კი უკუპროპორციული იყო და არის კორპორაციების მოგებაზე. აღნიშნული ფაქტორი მიმზიდველს ხდიდა არა მარტო ჩინურ კორპორაციებს, არამედ ამერიკულ და ევროპულ მწარმოებლებს, რაც ერთი მხრივ ზრდიდა კონკურენციას ჩინურ და უცხოურ კორპორაციებს შორის და ხვდნა ჩინური წარმოების პროდუქციას, მეორე მხრივ კი, ჩინური კორპორაციები იძულებული ხდებოდნენ საშინაო ბაზარზე დაკარგული პოზიციები საზღვარგარეთ განხორციელებული ინვესტიციებით „შეეცნათ“. ამ შემთხვევაშიც, ჩინეთის თითქმის ყველა კომპანია პირდაპირ ინვესტიციებს ახორციელებდა იქ, სადაც, როგორც ჩინეთში, იაფი მუშახელი იყო. ასეთი რეგიონები კი პირველ რიგში აფრი-

კა და აზია იყო, თუმცა, ჩვენ მოცემულ ნაშრომში განვიხილავთ მხოლოდ აფრიკის საკითხს, ჩინური კომპანიების მიერ განხორციელებულ პროექტებს და ვეცდებით დავასკვნათ საბოლოო ჯამში რა დადებითი და უარყოფითი გავლენა იქონიეს აფრიკული ქვეყნების ეკონომიკებზე.

ჩინეთის სწრაფად მზარდ ეკონომიკას, განსაკუთრებით კი მძიმე მრეწველობას სჭირდებოდა ბუნებრივი რესურსების უზარმაზარი მარაგები, ასეთი კი, რა თქმა უნდა, მინერალებით მდიდარი აფრიკაა. მიუხედავად ორმხრივი სურვილისა ჩინეთისა და აფრიკის ქვეყნების მხრიდან, რომ ჩინურ კორპორაციებს ჩაედოთ ინვესტიციები აფრიკულ ბუნებრივ რესურსებში, წინააღმდეგობა მაინც არსებობდა. ეს უმთავრესად უკვე დამკვიდრებული და საკმაოდ კონკურენტუნარიანი ამერიკული და ევროპული, კერძოდ ბრიტანულ-ფრანგული, კომპანიები იყვნენ, რომელთაც ნამდვილად არ სურდათ ჩინეთის სახით ახალი და საკმაოდ მძლავრი კონკურენტის შექმნა. პეკინის მთავრობის ნომერი პირველი პრიორიტეტული სფერო იყო ენერგეტიკა და პირველ რიგში სწორედ ამ სფეროში ჩინეთის მოთხოვნის დაკმაყოფილებას ცდილობდა. ვეცდებით სტატისტიკური მონაცემებისა თუ სხვა საშუალებებით ვაჩვენოთ, თუ რა შედეგებით მოღვაწეობენ ჩინური სახელმწიფო კუთვნილების საერთაშორისო კორპორაციები აფრიკულ სახელმწიფოებში. როგორც 2005 წლის დავოსის ფორუმზე ელიზაბეთ ეკონომმა თქვა, ჩინეთმა აფრიკულ ეკონომიკას ახალი სიცოცხლე შთაბერა. ვნახოთ რამდენად რეალურია ეს განცხადება.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ 2007 წელს ჩინეთ-აფრიკის სავაჭრო ტვირთ-ბრუნვამ 73 მილიარდ დოლარზე მეტი შეადგინა, ხოლო უკვე 2014 წელს ამ მაჩვენებელმა 300 მილიარდს გადააჭარბა. ვაჭრობის თითქმის ხუთჯერ გაზრდა შვიდ წელიწადში ერთი მხრივ ძალიან კარგია, თუმცა, მედალს მეორე მხარეც აქვს. მართალია, ჩინეთი მასპინძელ ქვეყნებში დიდ ფულს აბანდებს, მაგრამ ის მოგება, რასაც მასპინძელი ქვეყანა ღებულობს, რჩება მხოლოდ პოლიტიკურ ელიტაში, ხოლო უზრალ მოსახლეობისთვის არაფერი იცვლება. ამას ემატება ისიც, რომ ჩინური კომპანიები

ძირითადად ჩინელ მოსახლეობას ასაქმებენ, რაც, ერთი მხრივ, ბუნებრივია, არ ზრდიდა ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებასა და უმუშევრობის შემცირებას, მეორე მხრივ, კი ზრდიდა სოციალურ დაპირისპირებას ადგილობრივ და ახალჩამოსულ ჩინელ მოსახლეობას შორის. უნდა გამოიყოს ის ფაქტი, რომ ჩადში, ჩინური ინვესტიციები ძირითადად ხმარდებოდა ჩადის ხელისუფლების ერთგული მხარდამჭერების სამხედრო წვრთნებსა და იარაღის ყიდვას, ხოლო მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა კვლავაც წერა-კითხვის უცოდინარი და სიღარიბის ზღვარს მიღმა რჩებოდა. შედეგად, რეგიონში ჩადი ერთ-ერთი ძლიერი სამხედრო პარტნიორია ჩინეთისთვის.

ჩინეთის ეკონომიკისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვანი ჰიდროენერგია. ამ შემთხვევაშიც ჩინური კომპანიები არ იშურებენ ინვესტიციებს და სადგურებს აშენებენ, რათა მეტი და მეტი ენერგია მიიღონ, სანაცვლოდ კი მასპინძელ ქვეყნებში „ტოვებენ“ საავადმყოფოებს, გზებსა და რკინიგზებს, თუმცა, საინტერესოა, რამდენად ხელმისაწვდომია ეს ყველაფერი მოსახლეობისთვის. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ჩინეთმა ანგოლაში 150-მდე ჯანმრთელობის ცენტრი და ორი უნივერსიტეტი ააშენა. ამ შემთხვევაში კონგოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მოსახლეობა გაცილებით უფრო მეტად სარგებლობს, ვიდრე მანამდე განხილული სახელმწიფოების მოსახლეობა. მაგრამ შემთხვევაში უნდა გავითვალისწინოთ ის გარემოება, რომ ის ჰიდროელექტროსადგურები, რასაც ჩინური კომპანიები აშენებენ კონგოში და არა მარტო აქ, კანონდარღვევებით ხორციელდება, რაც უდიდეს საშიშროებას წარმოადგენს ადგილობრივი მოსახლეობისა და გარემოსთვის. მსგავსი სიტუაციაა ნიგერიაშიც, რომელთანაც ჩინეთს დაახლოებით 12 მილიარდიანი სავაჭრო ტვირთ-ბრუნვა აქვს.

ზემოთმოყვანილი სახელმწიფოების გარდა, ჩინეთის ყველაზე დიდი სავაჭრო პარტნიორი აფრიკის კონტინენტზე არის სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკა, რომელსაც თავად აქვს რამდენიმე საკმაოდ მნიშვნელოვანი და ძლიერი ტრანსნაციონალური კორპორაცია. აფრიკის ამ სახელმწიფოში ჩინეთი „სამართლიანად“ ვაჭრობს, მაგრამ ეს სულ არ არის იმით განპირობებული, რომ პეკინის

მთავრობას სამხრეთ აფრიკის მოსახლეობისთვის კარგი უნდა, არამედ იმიტომ, რომ ეს ქვეყანა მდიდარია და იცის, რომ ჩინეთს სჭირდება მათი ეს სიმდიდრე, ამისთვის კი შრომისა და გარემოს დაცვის მინიმალურ სტანდარტებს ამაღლებს, რაც, ერთი მხრივ, ჩინეთს კმაყოფილს ტოვებს, რადგან პეკინი სასურველს იღებს ბუნებრივი რესურსების სახით, მეორე მხრივ კი, ადგილობრივი მოსახლეობის ექსპლოატაცია არ ხდება, არამედ, პირიქით, მდიდრდება, თანაც ისე, რომ გარემოზე ზემოქმედება მინიმუმამდეა შემცირებული.

დასკვნა

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ჩრდილოეთ-სამხრეთის ქვესისტემა, სადაც აშკარად ვლინდება ე.წ. სამხრეთის ეკონომიკური და პოლიტიკური დაქვემდებარება ე.წ. ჩრდილოეთზე, ხოლო ამ დაქვემდებარების განმახორციელებელი ძალა ტრანსნაციონალური კომპანიებია, სავსებით შეესაბამება ჩინეთ-აფრიკის სავაჭრო ურთიერთობებს. ამ სავაჭრო ურთიერთობებში ჩინეთი თავისი უზარმაზარი მოსახლეობის მოთხოვნილებისა და სწრაფად მზარდი ეკონომიკის შესანარჩუნებლად მუდმივად ეძებს ენერგიის იაფ წყაროებს, ასეთი კი აფრიკის პოლიტიკურად და ეკონომიკურად სუსტი სახელმწიფოებია, რომელთაც არ აქვთ ძალა წინააღმდეგობა გაუწიონ ჩინური კორპორაციების მხრიდან აფრიკის მოსახლეობისა და აფრიკული რესურსების ექსპლოატაციას. მიუხედავად იმისა, რომ პეკინის კუთვნილი თუ კერძო კორპორაციები აფრიკულ ქვეყნებში ინფრასტრუქტურას ავითარებენ, ეს მხოლოდ და მხოლოდ იმისთვის კეთდება, რომ მოხდეს რესურსების სწრაფი და იაფი გადაადგილება დანიშნულების ადგილამდე. თუმცა, მიუხედავად ამ სავალალო მდგომარეობისა, არის სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკის შემთხვევაც, როცა ჩინური ინვესტიციები ორივე მხარისთვის უზარმაზარ მოგებას იძლევა.

აქედან შეგვიძლია დავასკვნათ, იმისთვის რომ ორმხრივი თანამშრომლობის დროს ორივე მხარემ მაქსიმალური მოგება მიიღოს, უნდა იყოს პოლიტიკური ნება, რომ მოხდეს მასპინძელი ქვეყნების პოლიტიკურ-ეკონომიკური ტრანსფორმირება, სახ-

ელმწიფო მართვის სისტემა მიმართული უნდა იყოს მოსახლეობისთვის სარგებლის მოტანაზე და არა პოლიტიკური ელიტის გამდიდრებასა თუ სამხედრო გაძლიერებაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა / REFERENCES:

1. Adams, N. (1993). *Worlds Apart: The North-South Divide and the International System*. London: Zed.
2. Alden, C., & Davies, M. (თებერვალი 2006). *Chinese Multinational Corporations in Africa*. Von http://www.cctr.ust.hk/materials/conference/china-africa/papers/Chris_Alden_Chinese_Multinational_Corporations.pdf abgerufen
3. Besliu, R. (26. დეკემბერი 2013). *Chad: How China Created an African Power*. Von The Globalist: <http://www.theglobalist.com/chad-china-created-african-power/> abgerufen
4. *China Becomes Tougher For MNCs, But All Is Not Lost*. (2014). Von <http://www.forbes.com/sites/ckgsb/2014/09/10/china-becomes-tougher-for-mncs-but-all-is-not-lost/> abgerufen
5. Cissé, D., Anthony, R., & Anthony, R. (ივლისი/აგვისტო 2013). *Chinese state-owned enterprises in Africa: Entrepreneurs or the long arm of the state?* Von Ivey Business Journal: <http://iveybusinessjournal.com/publication/chinese-state-owned-enterprises-in-africa-entrepreneurs-or-the-long-arm-of-the-state/> abgerufen
6. Corkin, L., Burke, C., & Davies, M. (2008). *China's Role in the Development of Africa's Infrastructure*. Washington, DC: Centre for Chinese Studies, Stellenbosch University.
7. E. Meyer, K. (16. ივლისი 2014). *How China's MNCs Can Build Trust Abroad*. Von The Forbes: <http://www.forbes.com/sites/ceibs/2014/07/16/how-chinas-mncs-can-build-trust-abroad/> abgerufen
8. Knox, P., & Angrew, J. (1989). *The Geography of the World Economy*. London.
9. Spero, J., & Hart, J. (1997). *The politics of International Economic Relations*. New York: St. Martin's Press.

10. *The challenge of globalization for Chinese MNCs*. (2013). Von Pedersen and Partners: <https://www.pedersenandpartners.com/articles/challenge-globalization-chinese-mnacs> abgerufen.

THE ROLE OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE SOUTHERN COUNTRIES. CASE: CHINESE CORPORATIONS IN AFRICA

**Salome Oniani, Zura Gamtenadze,
Tamta Kavlelashvili,**
TSU, Bachelor Students,
Third and Fourth Year.

RESUME

There has been rising an influence of transnational corporations in today's world. With the international financial institutions TNCs have a huge impact on the economic processes, sometimes even more than the nation states or international organizations have. In the last decade Chinese TNCs have grown and become the strong regional actors that can spread their influence on the region. The article suggests the detailed examination of the characteristics of regional corporations whose focus is mostly oriented on the developing countries, more precisely on the African continent. The advantages and disadvantages that they can have in terms of monetary stability, economic sovereignty and formation of the labor market are analyzed in the social and political aspects. According to the rising influence of Chinese TNCs on the south Caucasus and Eastern Europe the article will be useful for interested people in these issues.

Key words: Transnational Corporations, Exploitation of Resources, Economy of China, International Trade, Welfare of Population.